

Instrukcja w zakresie postępowania na obszarach z wystąpieniem ASF

Na obszarach, na których stwierdzono występowanie wirusa afrykańskiego pomoru świń – ASF, w zależności od lokalizacji padłych dzików, które były zarażone wirusem ASF, wyróżnia się trzy obszary – strefy:

- ▶ **Strefa żółta** (obszar ochronny) – w strefie tej nie stwierdzono jeszcze przypadku ASF – są to obszary graniczące ze strefą czerwoną.
- ▶ **Strefa czerwona** (obszar objęty ograniczeniami) – w tej strefie stwierdzono ASF u dzików
- ▶ **Strefa niebieska** (obszar zagrożenia) – w strefie tej stwierdzono ASF u trzody chlewnej

Na wyżej wymienionych obszarach zaleca się stosowanie poniższych zasad:

Wytyczne odnośnie stosowania zasad bioasekuracji przez myśliwych w czasie polowań oraz w czasie pobierania próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF w obszarze ochronnym (*strefa żółta*), obszarze objętym ograniczeniami (*strefa czerwona*) i obszarze zagrożenia (*strefa niebieska*).

1. Zachowanie zasad bioasekuracji w łowisku, po dokonaniu odstrzału.

1. **Zalecane jest unikanie patroszenia dzików w łowisku**, tylko w miarę możliwości, niezwłoczne ich przewiezenie do punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików⁽¹⁾. Dzika patroszymy w wyznaczonym miejscu na terenie punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików;
2. **Dziki odstrzelone i przeznaczone do utylizacji, nie powinny być patroszone w łowisku.** W ten sposób należy traktować każdego odstrzelonego dzika, u którego przed dokonaniem odstrzału stwierdzono objawy nasuwające podejrzenie wystąpienia ASF;
3. **W przypadku niemożności uniknięcia patroszenia dzików w łowisku** (konieczność szybkiego wystudzenia tuszy, dalsze kontynuowanie polowania, itp.) czynność tę należy wykonywać mając na uwadze zapobieżenie przedostawania się krwi z pozyskanego dzika do środowiska;
4. **Zaleca się dokonywanie patroszenia dzików na folii lub innym, szczelnym materiale**;
5. **Miejsce patroszenia należy obficie zdezynfekować środkiem dezynfekcyjnym w odpowiednim stężeniu.** Dotyczy to także innych miejsc zanieczyszczonych krwią dzika, np. w trakcie przeciągania tuszy do środka transportu (informacji udziela oraz przeszkolenie prowadzi PLW);

6. **Zaleca się umieszczanie patrochów i folii, na której dokonano patroszenia w szczelnym, plastikowym pojemniku lub worku** (za zabezpieczenie folii w punkcie przetrzymywania tusz odpowiada PLW);
7. **Po wykonaniu wyżej wymienionych czynności należy zdezynfekować dłonie i obuwie** (za zabezpieczenie sprzętu oraz środków do dezynfekcji odpowiada PLW).

2. Zachowanie zasad bioasekuracji w czasie przewożenia tusz dzików oraz patrochów lub całych dzików przed patroszeniem z miejsc polowania do miejsc przetrzymywania odstrzelonych dzików.

1. Środki transportu powinny być odpowiednio uszczelnione w celu zapobiegania możliwości wyciekania krwi – oznacza to, że dzików nie przewożymy np. na kratce z tyłu samochodu jeżeli nie jest on szczelnie zamknięty np. w worku foliowym lub innym szczelnym opakowaniu – odpowiedzialny myśliwy (koło łowieckie);
2. Środki transportu powinny być wyłożone materiałem jednorazowego użytku lub materiałem wielorazowego użytku nadającym się do skutecznego czyszczenia i dezynfekcji (folie i worki foliowe dostarcza PLW);
3. Środki transportu nie powinny być wykorzystywane w działalności związanej z utrzymywaniem lub hodowlą świń, świniodzików lub dzików (odpowiedzialny myśliwy (koło łowieckie));
4. Wskazane jest stosowanie plastikowych pojemników odpowiedniej wielkości, umożliwiających przeciąganie tusz lub niepatroszonych odstrzelonych dzików, w przypadku gdy nie ma możliwości dojazdu do miejsca dokonania odstrzału (odpowiedzialny myśliwy (koło łowieckie));
5. Punkt przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików powinien być wyposażony w maty dezynfekcyjne i w mobilne urządzenia zapewniające możliwość mycia i dezynfekcji kół środków transportu oraz w razie konieczności ich przestrzeni ładunkowej (zabezpieczają PLW);
6. Na terenie punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików zapewnia się miejsce do patroszenia dzików z zachowaniem zasad bioasekuracji, oznaczone tabliczką z napisem „Miejsce patroszenia” (odpowiedzialny za zorganizowanie i oznakowanie PLW);
7. Tusze przetrzymywane są w chłodni, natomiast patrochy gromadzone są oddzielnie, zapewniając w miarę możliwości ich przetrzymywanie w temperaturze chłodni (odpowiedzialny PLW – za chłodnie, a myśliwi (koło/OHZ) za segregowanie tusz i patrochów);
8. Patrochy oznacza się w sposób pozwalający na ich przyporządkowanie do danej tuszy przetrzymywanej w chłodni (odpowiedzialna osoba przyjmująca tusze i patrochy);
9. Dziki (z objawami nasuwającymi podejrzenie ASF), o których mowa w pkt. 1 ppkt 2, nie powinny być przetrzymywane razem z tuszami po wypatroszeniu (odpowiedzialny PLW);
10. W punkcie przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików istnieje obowiązek dokonywania oględzin tusz przez urzędowego lekarza weterynarii (obowiązek PLW);

11. **Przed opuszczeniem punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, wszystkie materiały jednorazowego użytku** służące do zabezpieczenia przewożonej tuszy lub dzika przed patroszeniem, **należy pozostawić przy patrochach**, natomiast wszystkie materiały **wielorazowego użytku powinny zostać poddane skutecznemu czyszczeniu i dezynfekcji** (odpowiedzialny PLW);
12. **Przed opuszczeniem punktu przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików, zaleca się również przeprowadzenie mycia i dezynfekcji kół środków transportu** oraz w razie konieczności ich przestrzeni ładunkowej (odpowiedzialny myśliwy/koło łowieckie/OHZ).

3. Zachowanie zasad bioasekuracji przy pobieraniu próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF

1. **Próbki do badań laboratoryjnych należy pobierać do plastikowych probówek jednorazowego użytku, a następnie umieścić je w worku foliowym i oznakować.** Minimalna objętość próbki krwi, wystarczająca do wykonania badań laboratoryjnych wynosi 2 ml (odpowiedzialny PLW).

(1) – punkt przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików: oznacza punkt skupu dziczyzny lub zakład obróbki dziczyzny lub inny zakład nadzorowany przez organ Inspekcji Weterynaryjnej, w którym mogą być przechowywane tusze i/lub skóry dzików, zlokalizowany na obszarze zagrożenia (*strefa niebieska*) lub na obszarze objętym ograniczeniami (*strefa czerwona*).

Ogólne zasady zachowania się na terenach stref gdzie występuje ASF

Każda osoba, która znalazła padłego dzika, powinna wykonać następujące działania:

- oznakować miejsce znalezienia zwłok dzika i ich nie dotykać, niezwłocznie przekazać tę informację do służb weterynaryjnych (PLW) lub urzędu miasta lub policji lub straży pożarnej (tuszę dzika pozostawiamy do dyspozycji PLW),

Zachowania pomagają w zapobieganiu rozprzestrzeniania się ASF:

- w lesie nie wolno pozostawiać żadnych odpadków żywnościowych,
- psy należy wyprowadzać wyłącznie na smyczy,
- należy pamiętać, iż zgodnie z prawem, **na obszarach występowania ASF**, osobom mającym kontakt z dzikami nakazuje się stosowanie środków higieny niezbędnych do ograniczenia ryzyka szerzenia się ASF, w tym odkażanie rąk i obuwia,
- **należy przestrzegać zasady, że osoba, która znalazła padłego dzika, a tym samym mogła mieć kontakt z wirusem ASF, przez 72 godziny po tym fakcie nie powinna wchodzić do miejsc, w których utrzymywane są świnię,**

Zalecenia do stosowania przez myśliwych w poszczególnych strefach

Strefa żółta / obszar ochronny

- W przypadku odstrzelonych dzików niewykazujących żadnych objawów chorobowych, dopuszcza się pobieranie próbek do badań przez myśliwych, którzy zostali przeszkoleni przy wykorzystaniu wytycznych dostarczonych przez powiatowego lekarza weterynarii w kierunku wykrycia wirusa ASF,

Strefa żółta (obszar ochronny) oraz **strefa czerwona** (obszar objęty ograniczeniami)

- Każda tusza odstrzelonego dzika powinna być oznakowana znakiem zawierającym numer kolejny tuszy, numer koła łowieckiego, miejscowość i datę pozyskania tuszy.
- Myśliwi, pracownicy Służby Leśnej i Straży Granicznej oraz osoby mające kontakt z martwymi dzikami mają obowiązek zgłoszenia organom Inspekcji Weterynaryjnej faktu znalezienia zwłok dzików.
- W strefie żółtej (obszar ochronny) myśliwi informują na piśmie właściwego powiatowego lekarza weterynarii o terminach planowanych polowań.
- W strefie żółtej (obszar ochronny) każdy odstrzelony dzik jest niezwłocznie dostarczany do położonego na tym samym obszarze:
 - 1) punktu skupu dziczyzny lub zakładu obróbki dziczyzny lub
 - 2) innego zakładu nadzorowanego przez organ Inspekcji Weterynaryjnej, w którym mogą być przechowywane tusze lub skóry dzików.

Tusze, wszystkie części ciała oraz skóry dzików odstrzelonych na obszarze ochronnym (**strefa żółta**), obszarze objętym ograniczeniami (**strefa czerwona**) albo obszarze zagrożenia (**strefa niebieska**) mogą opuścić punkty i zakłady, wyłącznie po uzyskaniu ujemnego wyniku badania laboratoryjnego w kierunku afrykańskiego pomoru świń.

Pamiętać należy, że tusze ze stref **czerwonej** i **niebieskiej** muszą być zagospodarowane w ramach terenu danej strefy. Myśliwy nie może wywieźć tuszy ze strefy.

Strefa czerwona (obszar objęty ograniczeniami)

Zakazuje się:

1. Polowań zbiorowych, z wyłączeniem niepowodujących nadmiernego przemieszczania się dzików:
 - a. polowań zbiorowych bez udziału psów;
 - b. polowań zbiorowych bez naganki lub z naganką ograniczoną do nie więcej niż 6 naganiaczy
2. Dokarmiania dzików.

Mając na względzie **ujednolicenie działań związanych ze zbieraniem i utylizacją padłych dzików** w obszarach, gdzie występuje lub może występować afrykański pomór świń określa się, że **za organizację działań związanych ze zbieraniem padłych dzików lub ich szczątków odpowiada wojewoda**, który poprzez Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego koordynuje powyższe działania. Centrum Zarządzania Kryzysowego odgrywa główną rolę w organizacji i poszukiwaniu zwłok dzików lub ich szczątków. **Za poszukiwanie**

na terenach leśnych odpowiadają Lasy Państwowe. Na pozostałych terenach obwodów łowieckich koła łowieckie - PZŁ.

**Procedura przeszukiwania obszarów i zbierania zwłok dzików lub ich szczątków
(obowiązuje od dnia 19.01.2018 r.)**

Mając na względzie ujednoczenie działań związanych ze zbieraniem i utylizacją padłych dzików w obszarach, gdzie występuje lub może występować afrykański pomór świń, określa się następujące zasady postępowania.

1. **Za organizację działań związanych ze zbieraniem padłych dzików lub ich szczątków odpowiada wojewoda**, który poprzez Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego koordynuje powyższe działania. Centrum Zarządzania Kryzysowego odgrywa główną rolę w organizacji i poszukiwaniu zwłok dzików lub ich szczątków. **Za poszukiwanie na terenach leśnych odpowiadają Lasy Państwowe. Na pozostałych terenach obwodów łowieckich PZŁ.**
- 2.1 Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego we współpracy z wojewódzkim lekarzem weterynarii przygotowują dla poszczególnych powiatów miesięczny plan przeszukań terenu w poszczególnych powiatach, określając miejsca przeszukań i wielkość terenu. Określa się metodykę przeszukiwania, datę i czas rozpoczęcia i zakończenia akcji.
- 2.2 **W miejscach stwierdzenia martwych dzików, padłych na ASF należy przeprowadzać poszukiwania martwych osobników nie rzadziej niż co dwa tygodnie**
3. Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje powiatowym lekarzom weterynarii informacje o terminach przeszukań oraz obszarach, które zostaną nimi objęte.
4. Powiatowy lekarz weterynarii właściwy terytorialnie dla obszaru, na którym odbywać się będzie przeszukiwanie wraz osobą odpowiedzialną za osoby przeszukujące, koordynują kwestie organizacyjne w trakcie prowadzonych działań.
5. **Powiatowy lekarz weterynarii odpowiada za zabezpieczenie wszelkich niezbędnych środków i sprzętu do pobierania próbek w kierunku ASF** oraz przesłanie tych próbek do laboratorium. Odpowiada również za zabezpieczenie odzieży ochronnej dla osób zajmujących się zbieraniem i załadunkiem zwłok dzików.
6. **W przeszukiwaniu terenu uczestniczą obligatoryjnie: powiatowy lekarz weterynarii** lub wyznaczony przez niego pracownik Inspekcji Weterynaryjnej, **lekarze weterynarii wyznaczeni do pobierania próbek, pracownicy fizyczni odpowiadający za zebranie i załadowanie dzików lub ich szczątków do worków foliowych oraz przetransportowanie ich do miejsca odbioru przez zakład utylizacyjny.**
7. **Pracownicy fizyczni zbierający zwłoki dzików mogą wykonywać te czynności na podstawie umowy cywilno-prawnej zawartej z powiatowym lekarzem weterynarii.** Przed rozpoczęciem pracy **muszą być przeszkoleni** przez powiatowego lekarza weterynarii lub osobę przez niego wyznaczoną na

okoliczność postępowania z ubocznymi produktami pochodzenia zwierzęcego i materiałem zakaźnym. Przeszkolenie powinno być potwierdzone podpisem osoby przeszkolonej na liście osób szkolonych w zakresie, o którym mowa w niniejszej procedurze. Wzór potwierdzenia przeprowadzenia szkolenia stanowi załącznik nr 1 do niniejszej procedury.

8. **Powiatowy lekarz weterynarii określa zasady przemieszczania zwłok dzików** lub ich części **z miejsca znalezienia do miejsca czasowego składowania**, np. przy użyciu kładów, ładowaczy, samochodów z przyczepami, itp. **Za zabezpieczenie sprzętu odpowiada WCZK**. Zastosowany **sprzęt po użyciu powinien zostać poddany dezynfekcji**. Dezynfekcji dokonuje Inspekcja Weterynaryjna lub wyznaczona przez nią podmiot.
9. Najpóźniej na dzień przed rozpoczęciem akcji przeszukiwania terenu, powiatowy lekarz weterynarii kontaktuje się z wybranym zakładem utylizacyjnym kategorii 1, znajdującym się w rejestrze zakładów prowadzonym przez GLW i ustala godzinę przyjazdu samochodu z zakładu utylizacyjnego do wyznaczonego przez PLW miejsca. Dokonując wyboru zakładu należy mieć na uwadze aby był on położony najbliżej miejsca odbioru zwłok dzików. Do miejsca tego dostarczane są zwłoki dzików lub ich części w sposób określony w pkt. 8.
10. **Koszty utylizacji zwłok dzików** lub ich części **pokrywane są przez powiatowego lekarza weterynarii** z rezerwy celowej na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt. Przy czym koszty ponoszone przez budżet państwa nie mogą być wyższe aniżeli te, które wskazano w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. z 2015 r. poz. 187 ze zm.).
11. **Skorzystanie z odstępstwa przewidzianego w art. 19 rozporządzenia 1069/2009** (zakopanie zwłok) jest możliwe jedynie w przypadkach nadzwyczajnych za zgodą PLW, tj. niemożliwości przetransportowania pojedynczych zwłok dzika, znalezionej w miejscu niedostępnym. **Zwłoki te powinny być zakopane** tak, aby uniemożliwić ich odkopanie przez dzikie zwierzęta.
 - 12.1 Każdorazowo po zakończeniu czynności o których mowa w niniejszej procedurze, powiatowy lekarz weterynarii sporządza meldunek (załącznik nr 2) o przebiegu i efektach przeprowadzonych działań, przekazując go do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, wojewódzkiego lekarza weterynarii i Głównego Lekarza Weterynarii w terminie nie dłuższym niż 3 dni od zakończenia akcji.
 - 12.2 WCZK są zobowiązane do składania raportów w tym zakresie do CZK MRiRW w cyklu dwutygodniowym.